

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ljudsko štetje.

Notranje ministrstvo je z ukazom z dne 2. t. m. v sporazumu z naučnim ministrstvom izjavilo, da nima nikakega principalnega pomisleka zoper to, da se ljudskošolski in meščanski učitelji uporabijo kot števni komisarji (revizijski organi) pri bodočem ljudskem štetju, in sicer pod pogojem, da se s tem ne odtegnejo svoji dolžnosti kot učitelji.

Kadar je treba kaj storiti, takrat učitelja vedno poznajo; kadar je pa treba kaj dati, takrat vsak pozabi nanj. To je že stara, stara pesem!

Poziv iz Bele Krajine.

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti, je pel Koseski, in jaz mu popolnoma pritram.

S tujo modo in s tujimi običaji prihajajo k nam kakor kužni bacili raznarodnostni pojavi slovenskega naroda. Ako si dandanes ogledamo imovitejšo ali prostejšo hišo, vidimo, da trpi na mednarodnosti. Ta mednarodnost je kriva, da smo baš mi Slovenci jako mlačni narodnjaki. Prosto ljudstvo svoje trobojnice niti ne pozna, kam li, da bi bilo ponosno nanjo! Na kaj pa naj bo ponosno? Mogoče na svojo zgodovino — zgodovino suženstva in robstva?

Človeška duša dobiva vtiske iz obkrožajočega jo sveta. V čem pa se gibljemo mi? Vse, kar nosimo na sebi in kar nas obdaja v našem stanovanju, je internacionalna moda, ki smo si jo kupili za drag denar. Obleko izpremeniti in jo dovesti nazaj v narodno nošo, bi bilo nemogoče, pač pa bi se temu, kar se stanovanja tiče, lahko veliko odpomoglo potom gojitve pristno narodnega ročnega dela. Treba je seveda malo marljivosti.

Ko sem s tega stališča proučevala življenje v Beli Krajini, sem našla, da je ravno tu še mnogo narodnega blaga, ki ga je treba zbrati in ga narodu zopet podajati. Proučevala sem na belokranjskih narodnih oblekah okraske, ki obstoje iz pristno narodnih šivov. Uvidela sem, da bi se pri nas morali ti šivi uvesti v šole, da jih zob končno ne uniči, zakaj narodna noša v Beli Krajini žalibog rapidno propada.

Z gojenjem narodnih šivov pa rešimo pozabljenosti neko narodno umetnost. Da se ta smoter dožene, je treba gledati, kako je umetnost v sedanjih razmerah praktično uporabljati. Tok današnjega časa je tak, da ima obstoj le to, kar je praktično za življenje, zakaj vse teorije ginevajo, ako nimajo realne življenske podlage. Zato sem začela v šoli gojiti na višji stopnji šivanje narodnih šivov.

Da ne ostanejo le na krpah, sem juvedla pri ročnem delu šivanje šolskih torbice, ki so okrašene z narodnimi šivi. Tako so se narodni šivi prenesli v širšo porabo, iz narodne noše na šolske torbice. Potem sem premišljevala, kako bi se prenesli narodni šivi še na druge predmete. Za poizkušnjo sem sebi okrasila z belokranjskimi okraski mizni prt in otirač, katera predmeta sem pokazala v šoli in razložila učenkam, da bi na ta način lahko tudi one delale. Njih navdušenje za delo je bilo veliko. Prt in otirač sem poslala po učenkah tudi njihovim materam kot vzorec na ogled. Le tem

je bilo delo všeč in so takoj dale hčeram prtov in brisač, da jih v šoli okrase.

S tem pa je storjen prvi korak za neko pristno narodno industrijo. Da ne ostane vse to zaprto v ječi tukajšnjega šolskega okoliša, sem se namenila, da napravim nekaj ročnih del z narodnimi okraski in jih pokažem v prvi vrsti učiteljicam in potem narodnim ženam na ogled v kakem trgovskem izložbenem oknu v Črnomlju, mogoče tudi v Metliki in potem v Ljubljani. Nadaljni prospek je odvisen od kritike in od tega, koliko so narodne žene prebujene v narodnem duhu. Poizkušnja velja.

Končno pozivljam tovarišice v Beli Krajini in drugod po slovenski deželi, naj bi se i one zanimale za narodno blago in ga zbirale, da prinesemo tudi me neko zrno k narodni umetnosti ter jo rešimo pred internacionalnim navalom, ki nam hoče ubiti zadnjo sled izuma slovenske žene in neumornega dela njenih pridnih rok.

Krasimo svoje sobe z ročnim delom narodne tehnike in narodnega sloga ter jih barvamo z barvami slovenske trobojnice. Pokažimo, da smo verne hčere matere Slovenije!

Leopoldina Bavdkova.

Militarizem in kultura.

Neki angleški statistik je izračunal, kaj bi se moglo napraviti za denar, kolikor stane ena bojna ladja najmodernejšega tipa, takozvani „dreadnought“, v ceni 50—60 milijonov kron, kakršnih zgradi Avstro-Ogrska deset in za katere se je ljudski prijatelj dr. Šusteršič prav toplo zavzemal v delegaciji.

Z vsoto, ki se izda za eno tako bojno ladjo, bi se zgradilo deset učnih zavodov za 10.000 poslušalcev s knjižnico, čitalnico, muzejem itd., ali pa kolonijo 10.000 udobnih, čistih in zdravih hiš, vsaka za dve rodovini. Za ta denar bi dobilo 138.846 ljudi za eno celo leto zastoj stanovanje, hrano, obleko, zdravniško pomoč itd. Za ta denar bi se moglo 170.000 sirot vzgojiti.

A kaj nam hoče kultura! Da imamo le ladje in dr. Šusteršiča, pa smo tudi Slovenci lahko — dobri patrioti! Drugih potreb nimamo, ker smo že vajeni trpljenja in pomanjkanja!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem vabi na društveni občni zbor, ki bo v soboto dne 19. novembra t. l. ob 10. uri popoldne v risalni dvorani krške meščanske šole.

Dnevni red:

1. Ker je deželni sadjarski instruktor odpovedal predavanje, predava tovariš Makso Hočevar, strokovni učitelj v Krškem, o temi: „Kako je navajati učence k umnemu opazovanju narave.“

Druge točke ostanejo, kakor jih je priinesel zadnji „Tovarish“.

Tovarišice in tovariši, prihitite mnogoštevilno na letošnji važni občni zbor!

Za odbor:

Drag. Humeč,
t. d. predsednik.

Makso Hočevar,
t. d. tajnik.

Dobski krožek učiteljstva kamniškega okraja se snide k prijateljskemu razgovoru v

soboto, 19. t. m., ob 2. uri popoldne na Viru pri Vehovcu.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je po štirimesečnem odmoru zopet zborovalo 6. t. m. Na prijazno ponovno vabilo je došlo k zborovanju 29 udov, par se jih je opravičilo, a kje so ostali drugi? Da vreme ne bi smelo ovirati naših sestankov, je pokazal s svojo prisotnostjo tovariš z Zg. Ponikve, s Svetine, posebno pa tovariš Jurko z Razborja, ki se je zborovanja udeležil kot gost. Tistim, ki bi bili lahko prišli k zborovanju, a se jim je zljubilo odlikovati se s svojo odsotnostjo, kličemo: bodimo radikalni, a najprej napram sebi! Tudi jim priporočamo v prečitane zadnji oklic v „Učit. Tov.“ tovariša predsednika bratskega društva za gornjegrajski okraj.

Prihodnje zborovanje, in sicer letni občni zbor bo 6. januarja prih. l. Do takrat naj se vse želje glede dnevnega reda prijavijo društvenemu predsedniku, tudi dolžnosti napram blagajničarki se blagovolijo vsaj do konca t. l. zanesljivo izpolniti.

V zadnjem zborovanju smo razreševali dokaj važnih in perečih zadev. Tudi smo sprejeli tri nove ude, namreč: tovariša I. Kramarja (Celje) ter tovarišici gđe. E. Lilek (Griže) in R. Vidali (Liboje).

S posebnim zanimanjem smo poslušali izvajanja tov. Černeja, ki je kot načelnik snužnje Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge jasno raztolmačil nje namen in pomen. (Opozarjamo na tozadevni oklic v „Učit. Tov.“) Zanašamo se, da bo učiteljstvo dejansko dokazalo, da je dovolj zrelo za združništvo.

Tov. Slane je poročal o zadnji odborovi seji štaj. „Lehrerbunda“, tov. Brinar pa o letošnji glavni skupščini „Zaveze“.

Društvo se strinja z mnenjem predsednika, da se naj v zadevi skupnih interesov slov. štaj. učiteljstva postopa enotno na ta način, da se mnenja posameznih društev prijavljajo „naši štaj. „Zvezi“, ki potem potrebno ukrepa. Tozadevno se je naše društvo izjavilo o nekaterih važnih stvareh, kakor: o dveh okrožnicah štaj. „Lehrerbunda“, o objavljenju provizoričnih namčenjen, o resoluciji o zadevi preosnove šolske nadzorstvene oblasti in o statistiki glede anal-fabetov.

Na snidenje pri občnem zboru, pa vsi! Radikalec.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 5. novembra t. l. v Gorici v dvorani „Trgovskega doma“. Zborovanja so se udeležili razen učiteljstva še ravnatelj Bežek, nadzornik Fr. Finšger, profesor Koštljal in gojenci 4. tečaja.

Po občnem pozdravu se spominja predsednik tov. Ign. Križman v toplih besedah dveh vrlih tovarišic, Hvaličeve Angele in Murčeve, ki sta preminuli, odkar smo zadnjič zborovali. V znak sožalja se vzdignejo navzoči s svojih sedežev.

Nato javlja, da se je nabralo pri lokalnih konferencah 433 K 66 v za družbo sv. Cirila in Metoda ter se je s tem položilo dva kamena na oltar domovine. Še posebe omenja g. nadzornika Finšgerja, ki je sam ob tej priliki daroval 40 K za našo prekornostno narodno družbo. Srčna mu hvala!

Zaradi odborovega sklepa sporoča dalje, da bo treba s prihodnjim letom povišati letnino za 1 K, ker se z dosedanjim udnino ne more kriti stroškov. Opozarja tudi učiteljstvo, da je pristopilo društvo k čekovnemu prometu ter prosi, naj se položnice ne zavrže, pač pa naj se jih pridno poslužuje ter olajša s tem delo blagajniku.

Naš narodni trgovec Anton Jeretič je od svojih dohodkov odločil, da bo prispeval letno

z 200 K našemu društvu; dolžnost učiteljstva pa je, da ga vedro podpira.

Preden se je prešlo k dnevnemu redu, je izrazil tov. Matija Lovrenčič v imenu učiteljstva sožalje tovarišema Ignaciju in Francetu Križmanu, ki sta pred kratkim izgubila ljubljeno mater. Učiteljsko društvo se je v lepem številu udeležilo njenega pogreba ter ji položilo venec na grob. V znak sožalja vstanejo navzoči zborovalci.

Po odobrenem zapisniku se je prešlo k II. točki dnevnega reda: „Kmetijski nadaljevalni tečaj z ozirom na metodiko kmetijstva.“ Predaval je tov. Jakob Rojic. Iz podanega referata je razvidno, da so kmetijski nadaljevalni tečaji potrebni 1. z ozirom na to, da je kmetijski stan zaradi pomanjkanja izobrazbe zaostal v duševnem obziru v primeri z drugimi stanovci; 2. mladina je v dobi od 14.—18. leta najbolj ukaželjna; 3. v tej dobi se pokvari mnogo mladine fizično in moralno; 4. raznih predmetov se v ljudski šoli ni moglo obravnavati, kakor bi bilo potrebno, zaradi nerazvitosti otrok in pomanjkanja časa; 5. dosedanje kmetijske deželne šole so le težko dostopne manj imovitim posestnikom.

K sklepu je dodal predavatelj še, kaj naj bi se poučevalo v teh tečajih in kdaj bi bil primeren čas za take tečaje. Za prihodnje zborovanje poda še kot dodatek temu referatu učno sliko, kako naj bi se poučevalo v teh tečajih.

K referatu je dodal tov. Bajt, da bodo morali biti ti tečaji takoj v pričetku obligatni kot so sedanje obrtne šole.

Slednjič je stavil predavatelj dva predloga: 1. Pošlje naj se potom c. kr. okrajnega šolskega sveta prošnjo na vlado, da ustanovi v najkrajšem času nameravane kmetijske nadaljevalne tečaje v pokneženi grofiji Goriško-Gradiščanski.

2. Ministrstvo za uk in bogočastje naj ustanovi v Gorici tudi vbodoče sporazumno s c. kr. ministrstvom za poljedelstvo kmetijske tečaje za učitelje, tako da se jih lahko udeležijo vse učiteljstvo goriškega okraja.

Predloga sta bila sprejeta.

Predlog tov. Ant. Možina, naj se referat tov. Jakoba Rojice objavi v kakem domačem listu, je bil tudi sprejet.

Potem je prišlo predavanje tovarišice Te-rezije Pipanove: „Gospodinjstvo nadaljevalni tečaj z ozirom na metodiko gospodinjstva.“ Tovarišica Pipanova je jako živahno razpravljala ter izrazila željo, naj bi se taki tečaji za učiteljice uvedli tudi v Gorici. Za lepo in poučno predavanje je žela tudi burno pohvalo od navzočega učiteljstva.

Tovarišica Fani Zivčeva predlaga, naj bi bilo žensko učiteljstvo v Gorici v zvezi z [gospodinjstvo] šolo. Tov. Možina pa predlaga, naj se to zadevo priporoči potom c. kr. okrajnega šolskega sveta vladi, naj uvede tudi gospodinjstvo tečaje v Gorici in naj bi se poučevalo že na ženskem učiteljskem v tem predmetu. Tov. Bajt je pa mnenja, naj se ne uvede tega predmeta za sedaj na učiteljske, rajši naj da c. kr. okrajni šolski svet dopust kakšni učiteljici in denarno podporo, da se lahko udeležijo gospodinjstva tečaja na Dunaju ter se temeljito izobrazijo v tem predmetu, tako, da bo sposobna sama potem voditi enake tečaje v Gorici. V ta namen se gotovo dobi tudi denarno podporo od dežele.

Glede gospodinjstvih tečajev vloži društvo prošnjo na c. kr. okrajni šolski svet, naj ukrene vse potrebno, da se uresniči ta želja.

Med predlogi naznani predsednik sklep učiteljstva črniškega dekanata glede sprejema nadškofa o priliki birmovanja v istem dekanatu. Ozirom na to, da je nadškof žalil goriško učiteljstvo na kongresu v Solnogradu in v pismu, ki ga je bil poslal svoječasnno Slomškarjem na Sv. Goro, so sklenili vsi enoglasno, da se ne udeležijo škofovega sprejema ter izražajo željo, naj postopa enako vse učiteljstvo

goriškega okraja. Občni zbor odobruje to postopanje.

Slednjič apelira tov. Možina na zastopnika učiteljstva v okrajnem šol. svetu, naj se vendar stori kake korake, da se prepreči tako nesramno blatenje in udiranje po učiteljstvu v „Novem Času“.

Ker ni bilo več drugih predlogov, zaključil predsednik zborovanje.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim
v pomoč le sebi podarim

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim nametvom.

Promet do konca oktobra K 311.298-58.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 30 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer

Književnost in umetnost.

Naznanilo. „Beležke iz fizike in kemije“ je naslov knjižice, ki jo je ravnokar nastila „Učiteljska tiskarna“.

V „Beležkah“ sem zbral vso učno snov, ki je iz prirodoslovskega predpisa na Štajerskem in najbrž tudi po drugih deželah za večerredne ljudske šole, in jo razdelil na poedine sestavke, ki je vsak nekak izvleček ene učne slike ali posnetek pouka ene prirodoslovne ure. Prizadeval sem se, v kratkih, lahko umljivih, pa v celoto združenih stavkih podati nauke za umevanje prirodnih prikazni in iz njih izvajati prirodne zakone. Omenil sem pa povsod tudi peskuse, ki se dajo napraviti s lahko nabavnimi predmeti in z najbolj primitivnimi aparati, kateri bi se naj ne pogrešali na nobeni šoli, kajti vsekakor je potrebno, da se s poskusi podpira in oživlja pouk v prirodoslovlju.

Pri sestavljanju „Beležk“ so mi služili razen ljudskošolskih Beril in Čitank tudi A. Senekovičevi „Osnovni nauki iz fizike in kemije za meščanske šole“ in H. Schreinerjeva „Fizika ali nauk o prirodi“.

Izdal sem pa to knjižico z namenom, da bi olajšal učitelju pripravo na prirodoslovni pouk, učencem pa prihranil zamudno in dostikrat nadležno zapisovanje učne snovi in jim tudi olajšal ponavljanje taiste.

Če in v koliki meri se mi je to posrežilo, o tem sodite Vi, dragi tovariši in cenjene tovarišice, ki Vam priporočam to svoje delce, da ga širite med učenci od 5. šolskega leta naprej.

Jos. Mešiček,
nadučitelj v Sevnici.

Srednješolski vestnik.

**** Podpora jezuitski gimnaziji v Travniku.** Cesar ni potrdil zakona, s katerim je prvi bosanski sabor prikrasjal podporo travniški gimnaziji v znesku 30.000 K, in je odredil, da se podpora v isti višini tudi v bodoče izplačuje. To pa na podlagi svoječasne ugotovitve te podpore med cesarjem in Vatikanom. Baje pride zadeva v sabornu zopet na dnevni red.

**** Novi deželni šolski nadzornik na Spod. Štajerskem.** Na mesto dež. šol. nadzornika Leop. Lampla, ki je bil ob prestopu v pokoj imenovan za dvornega svetnika, je imenovan dosedanj ravnatelj gimnazije v šestem okraju na Dunaju, vladni svetnik dr. Viktor Thumser. Imenovanje je koncesija nemškemu klerikalcem na Štajerskem.

**** Za ravnatelja drž. gimnazije v Gorici** je imenovan profesor dr. Jožef Tominšek iz Ljubljane.

**** Za ravnatelja državne realne gimnazije v Beljaku** je imenovan dr. Evgen Giannoni, dozdaj profesor na celovski gimnaziji.

Politiški pregled.

*** Državni zbor in draginja.** Še ta mesec bo otvorjen naš državni zbor. Vlada je baje pripravljena o draginjskem vprašanju podati izjavo. Dolžnost parlamenta je, da kaj ukrene, kar bi olajšalo neznošno budo avstrijskega prebivalstva. — Ali bo državni zbor kaj storil tudi za bedno učiteljstvo, to pokaže bodočnost.

*** Občinske volitve v Ljubljani.** Sedaj sestavljajo imenik za občinske volitve. Volitve bodo najbrže šele meseca aprila. Vseh volilcev je okoli 14000; prebivalcev je 42.000.

*** Priznanje baronu Gautschu.** „Wiener Zeitung“ je prinesla lastnoročno pismo cesarja baronu Gautschu, v katerem mu cesar v jako laskavih besedah čestita k 25 letnici, odkar je bil baron Gautsch prvokrat imenovan za ministra. Baron Gautsch je vstopil 5. novembra 1885 kot naučni minister v kabinet Taaffe in ostal na tem mestu do leta 1893. Leta 1893. je prevzel v kabinetu Badeni zopet naučno ministrstvo ter ostal na tem mestu do konca novembra 1896. 28. novembra 1897. je bil imenovan za ministrskega predsednika ter je kot tak posloval do 7. marca 1898.

31. decembra 1904 je zopet prevzel ministrsko predsedništvo ter ostal ministrski predsednik do 2. maja 1906. Gautschevo delo v zadevi volilne reforme je splošno znano.

*** Proti germanizaciji ruskih pokrajin.** Ruski ministrski predsednik Stolypin je predložil ruski dumi zakonsko predlogo, s katero naj bi se omejilo razširjanje nemških kolonij po Volhyniji. Stolypin hoče ekspanzivnost nemške kolonizacije zatreti in preprečiti že v korenini.

*** Pred otvoritvijo belgijske zbornice.** Socialisti so izdali manifest, v katerem zahtevajo uvedbo obveznega šolskega pouka, zakonito uravnajo delavnega časa, penzije za delavce, koalicijsko svobodo državnih nastavlencev. Na dan otvoritve zbornice bodo velike manifestacije.

*** Uspeh Bavarske pri Vatikanu.** Bavarska vlada je predložila protest pri Vatikanu proti odredbi, da morajo cerkveni docenti položiti protimodernistiško prisego. Iz Monakovega pa prihaja vest, da je zastopnik papežev, nuncij v Monakovem monsignor Frühlwirth, izposloval, da omenjene odredbe ne bodo veljale za Bavarsko. — Pač pa si je papež pridržal eventualno aplikacijo teh odredb v poznejem času tudi za Bavarsko.

Obrambni vestnik.

*** Iz Goriskega nam pišejo:** Našemu prijatelju in lastniku „Soče“, g. A. G. se je zdelo potrebno napisati v št. 128 imenovanega časopisa ne baš laskav komentar k uvodniku. Iz učiteljskih krogov v 127. št. „Soče“. Tovariši opozarjamo nanj, da ga pazljivo prečitajo in izprevideli bodo, da se prijateljstvo omenjenega gospoda, našega nekdanjega tovariša, do nas ni dosti izpremenilo.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi!

Iz tega se tretje in zadnje leto za nabiranje jubilejskega daru. Ali smo vsi storili svojo dolžnost — samemu sebi v korist? Sedaj ob sklepu nabiranja tega daru izpraskujmo svojo vest in storimo, ako še nismo, kar nam velela stan!

Učiteljstvo — sebi! Prva goranjeavstirska tvornica Matije Grubbauerjevih sinov v Lincu od izkopička v šolskem letu 1909—10 po slovenskih deželah razprodanih šolskih zvezkov 610 K. (Pri tej priliki Grubbauerjeve šolske zvezke, ki so priznane najboljše kakovosti, slovenskemu učiteljstvu na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem iznova kar najtopleje priporočamo. Kdor podpira nas in naša podjetja, tega podpiramo tudi mi.) Zadnjič izkazanih 1027 kron; doslej darovanih 1637 kron. Bog plati!

Kranjske vesti.

—r— Kakor smo informirani, je klerikalcem prišlo že primanjkovati piče za Slomškarije, ker oni, ki so že kaj dobili — to so povečini bolj kričavi opozicionalci — hočejo še in še! Na ta način bodo prikrajšani nekateri ki še niso ničesar dobili, ker klerikalni politični voditelji jim ustrezajo le pod tem pogojem, da pomirjevalno vplivajo na druge bolj hude in revolucionarne duhove v Slomškariji. — No, sedaj je le prišlo do tega, kar smo mi prorokovali, da bodo nekateri prikrajšani!

—r— Kaj pa to? Tovariš Lavtižar in rezervni častnik Kubar se v poštev ne prideta od klerikalne strani pri sedanjih imenovanjih nadučiteljev. Kaj sta uki napravila, da se jih prezira? Izgovor, da sta še „premlada“, kakor se nam zatrjuje od dobro informirane klerikalne strani, se nam zdi skoraj — neverjeten.

—r— Prišli so na boljše! Tako je zaklical Jare, ko je deželni predsednik gospod in baron Schwarz izkušal zagovarjati sedanjo persekucijo deželnega šolskega sveta nad naprednim učiteljstvom. Prof. Jare je gotovo mislil tedaj nase, ko mu je bila dokazana zloraba uradnega d-lovanja še na gimnaziji v Kranju, a mu je dež. predsednik namesto zasluzne kazni še pomagal. Ta slučaj, ki se je dogodil pri nas, bi bil drugod pod milim solnce — nemogoč. Naravnost gnušno se nam zdi to, da se učiteljstvu krivično podtika donasjanje politike v šolo, medtem ko so ravno oni, ki nas tega dolže, v istini to zagrešili!

—r— Edini Ravnika je zmožen od ostalih klerikalnih poslancev voditi šolski referat v deželnem odboru. Mnenje dr. Sušteršiča in očitane Ravnikarje, češ, da ni Ravnika zmožen voditi šolskega referata v deželnem odboru je povsem krivično. Najsi ga vodi tako ali tako, gotovo je, da je kot šolnik v šolskih stvarih, bolj orientiran nego pa zdravnik. Zdravnik in šola gre le v toliko vkup, da obadva lečita, eden telesne, drugi duševne in vzgojne rane. Gotovo pa je, da bi praktično vodil še tako slab šolnik ta referat bolje nego pa ga to bo zdravnik. To je ironiziranje in podcenjevanje važnosti šolstva!

—r— Ravnika bi bil tudi bolj zmožen kakor Jaklič voditi šolski referat, ker se

je Jaklič že preveč odtujil šoli in učiteljstvu in bi bil bolj v službi stranke nego v službi šolstva. Tako bo pastopal tudi dr. Zajc, ker bo kot nestrokovnjak v šolstvu presojal vse strogo s politično-strankarskega stališča. Hkrati je pa oddaja šolskega referata neučitelju kruto žaljenje učiteljskega stana, posebno pa žaljenje obeh Slomškarijev, ker so jih namenoma prezrili in pred javnostjo kompromitovali.

—r— Ali sta Jaklič in Ravnika zastopnika učiteljstva? To vprašanje se je že razmotrivalo v javnosti. Mi se spominjamo samo na kričavi pojav klerikalcev za splošnih deželnozbornih volitev, ko so na vse grlo kričali in agitirali za Slomškarijo na podlagi tega, da so svečano proglasili in prisegli naklonjenost „krščanskemu“ učiteljstvu in dokazovali to s tem, da so dali kar dva zastopnika učiteljstvu v deželnem zboru. — Ko sta pa ta dva zastopnika glasovala zoper regulacijo učiteljskih plač, so jih proglasili za edine zastopnike — ljudstva in kmetov. — Še lepše so pa dokazali, da so dali res učiteljstvu kar dva zastopnika, s tem, da jima niti referata v šolstvu niso hoteli izročiti v kljub temu, da je tovariš Ravnika že dlje časa nadomestoval prof. Jareca v deželnem odboru in opravljal ta referat. Od dne do dne se naklonjenost bolj izkazuje, in najbližja bodočnost nam obeta še jako interesantne pojave od strani klerikalcev do „krščanskih“ učiteljev. — Marsikdo bo še strmél!

—r— Umrl je dne 13. t. m. tovariš Alojzij Sachs, učitelj v prisilni delavnici v Ljubljani, star 41 let. Bil je priznan glasbenik. Blag mu spomin! — Ali se klerikalcem — kakor ob Bahovčevi smrti — kaj oglašata vest?

—r— Prof. Jos. Klemenčič, katehet v p. ljubljanskega učiteljskega, je v 86. letu svoje dobe preminul. Blagemu možu blag spomin!

—r— Deželni šolski svet je dovolil, da se pouk v ponavljalni šoli preloži za poizkušnjo v šolskem letu 1910/1911 v šolskih okrajih Litija in Krško v čas od 15. oktobra do konca aprila, oziroma od 1. novembra do 15. maja. — O. kr. deželni šolski svet je dovolil na petrazredni ljudski šoli v Loškem Potoku ustanovit v tretje vzporednice. Provizoričnim učiteljem na imenovani šoli se nastavi absolvirani učiteljski kandidat Josip Jaklič.

—r— Kmetijska šola na Grmu. Novo šolsko leto na kmetijski šoli na Grmu se je pričelo v četrtek, dne 3. novembra t. l. V šolo je sprejetih 48 učencev, in sicer 36 v zimsko šolo, 12 v letno šolo. Ker je prošlo za sprejem 55 učencev, so se morale sedmim učencem prošnje vrniti.

—r— Kmetijsko družbo so na zadnjem običnem zboru pretkli ponedeljek zavzeli klerikalci. „Kmet“ dr. Pegan je predlagal, da se naj odslej sprejemajo v družbo samo kmetje!

Štajerske vesti.

—š— V ormoškem okraju je baje, kakor poroča „Narodni Dnevnik“, še vedno nekaj šolskih vodtev, ki uradujejo v nemščini. To se dela deloma iz komodnosti, deloma pa iz neumljive in popolnoma nepotrebne boječnosti pred zam-ro v „višjih“ krogih. Upamo, da se ta nedostatek kmalu odpravi, da nam ne bo treba rabiti drugih opominov. Za zadevo se naj pobriga tudi učiteljsko društvo v Ormožu.

—š— Poročili se je dne 9. t. m. v Dobovi pri Brežicah tov. Fr. Vadnal, tamošnji učitelj, z gđeno Anko Resnikovo. „Bilo srečno!“

—š— Iz št. Ilja v Slov. gor. pišejo: Nemška gonja za sulferajnsko šolo v Cirsaku se nadaljuje. Sedaj je pouk v Cehnerjevi hiši dovoljen. Nemški agitatorji hodijo okolo ljudi in agitirajo za šolo. Pozvali smo posl. Robiča in Roškarja, naj bi se potrudila v Cirsak — no, vse zaman! Če bo treba kaj storiti, bo morala zopet pomagati OMD; vendar pa jo svarimo, da bi se v tem oziru pogajala le s klerikalci, ki navzlic vsi nevarnosti rujejo tudi pri nas strastno proti nji.

Goriške vesti.

—g— Odgovor. Dovolite mi, cenj. g. urednik, da odgovorim tovarišu-dopisniku zadnje številke na njegov dopis, ki se tako zasukal in zvil, kar bi človek mislil, da ni razumel ali ni hotel razumeti mojega dopisa iz spod. Krasa. On mi svetuje, da bi moral to omeniti pri društvenem zborovanju — tega ne oporekam — vprašam ga: čemu imamo svoj stanovski list? Ali se ne smemo v takih slučajih poslužiti tudi tega? Obeta mi tovariš, da lahko pljusknem na lastni obraz, kar se dragi tovariš jako moti! Kar sem povedal v svojem dopisu, je fakt in tega ne more nihče zanikati! Svetujem, da se o tem bolje informirate! Sicer ste moj dopis vse drugače razumeli in hoteli ste javnosti vse zakriti. Jaz sem poudarjal v svojem dopisu, da bo prihodnji okr. šol. svet — glede zastopnikov občin — klerikalni. Vi ste pa to po svoje zavili, da mislim na naša dva zastopnika ter da bi mogel dati iniciativo, katera naj se voli v prihodnji okr. šol. svet. Dalje pišete, da se ni bati pri nas Slomškarije, ker le en tovariš in ena tovarišica tvorita zase častno izjemo, ki ju tudi jaz dobro poznam. Iz tega sklepam, da mislite, kdor je ud uč. društva, je tudi naprednih idej ter ni imeti

nobene bojazni napram takemu. Smatrate se seveda za jako dobrega psihologa. Evo Vam nekoliko slik iz našega okraja: Vprašam Vas: Ali Vam je znano o nekem tovarišu, ki je hotel pri nekem običnem zboru bralnega društva odpraviti vse napredne časopise? Seveda mu je izpodletelo, ker so zavedni člani omenjenega društva rajši njega bacili iz društva kakor napredne časopise. Ali Vam je znano, kako so nekatere tovarišice volile pri obč. volitvah za klerikalno stranko, ki je tudi zaradi njih glasov zmagala! Ali Vam je znano o tovarišu, kako je hlapčevsko poljuboval škofu roko? In take tovariše si upate v javnosti zagovarjati in prati, ki imajo neodpušljive stanovske grehe nad seboj? Če se na take zanašate — dober tek! Po Vašem dopisu sklepam, da ne sme tega zvedeti javnost! V Vašem dopisu ste tako olepsali kraške razmere, da bi se moral marsikateri tovariš zjokati od veselja. Dragi tovariš, le nekoliko več informacij! Ves moj dopis ste napak razumeli in suha dejstva v mojem dopisu pobijali. Ker ste se že ob vsako točko mojega dopisa dregnili, zakaj se niste tudi ob ono, v kateri sem svetoval, naj bi odbor gledal na to, da bi učitelju-novincu podajal potrebnega političnega znanja. Zakaj ste to vedoma prezrli? Ali Vam ni na srcu — in veže nas tudi stanovska dolžnost — učitelju-novince brez političnega znanja o življenju, ki mu je dana prilika vsak dan zagaziti v neprijetnosti? — To, kar je bilo najvažnejše v mojem dopisu, ste ignorirali! To naj zadostuje v odgovor na Vaš dopis.

Istrske vesti.

—i— Koprski Italijani proti tamošnjim Ciril-Metodovi šolam. V „Piccolu“ neki dopisnik iz Kopra uprav nesramno napada tamošnje Slovence in njih letos ustanovljeno stovensko šolo, v katero že prvo leto zahaja kakih 60 otrok. Družbo sv. Cirila in Metoda imenuje koprski italijanski fanatik „La societa dei famosi santi“ (družba famoznih svetnikov). Ko je italijanski dopisnik vse oblatil, potem pa denuncira šolo, češ, da se vrši v nji pouk brez dovoljenja deželne šolske oblasti, pač pa da je pouk dovoljen le od strani okrajnega šolskega nadzornika Dominka, ki tudi stanuje v dotični hiši, kjer je šola nastanjena. — Potem pa seveda kriči, kaj je vse dovoljeno Slovanom, a kako da se zatira — Italijane. — Hinavski dopisnik naj bo s tem potolažen, da bodo koprski Slovenci skrbeli zato, da se bo ustanovljena slovenska šola širila in dvigala ter sprejela pod svoje okrilje vse otroke slovenskih staršev, ki bi se brez te šole gotovo večinoma pogubili v italijanskem morju.

Splošni vestnik.

Seja komiteja za reformo ljudskega šolstva se vrši dne 29. t. m. na Dunju. — Dne 19. t. m. je istotam ob 9. uri zjutraj seja odbora „Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji“, istega dne ob 5. popoldan pa je skupna seja z odborom Nemško-avstrijske učiteljske zveze z razpravo o materialnem stanju učiteljstva.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tovarišica Zora Kranjc-Legat in tovariš Janez Zu, ančič iz Rateč pri Belipeči. Hvala!

Sedemdesetletnico svojega godu je praznoval dne 11. novembra v družbi svoje blage soproge naš tovariš in prijatelj Martin Zarnik, nadučitelj v p. v Trnovem na Notranjskem. Vrlemu tovarišu, ki si je ohranil čist značaj naprednega učitelja: naše iskrene čestitke! Bog ga ohrani zdravega in zadovoljnega do skrajnih mej človeškega življenja!

Slovenska šolska Matica. Knjige S. Š. M. za leto 1910. se že tiskajo in bodo izšle ob novem letu. Kdor želi postati član S. Š. M. za leto 1910., naj pošlje 4 K 6 h na naslov Slovenske šolske Matice v Ljubljani, ne pa na naslov g. vladnega svetnika Andreja Senekoviča, ki je odložil blagajništvo. T. č. blagajnik S. Š. M. je nadučitelj Jakob Dimnik. Nekateri poverjeniki še niso doposlali imenika in ne denarja; zopet drugi so pa poslali denar brez imenika članov dotičnega okraja. Stvar naj se čim prej spravi v red, ker moramo prirediti za „Letopis“ imenik vseh članov. Prosimo!

75 letnica skladatelja Davorina Jenka. Dne 10. t. m. je slavil znani naš slovenski skladatelj Davorin Jenko svoj 75. rojstni dan. Zdrav in čil živi naš glasbeni prvak v Ljubljani, kjer je dne 6. t. m. proslavila Glasbena Matica 50 letnico slovenske naše himne „Naprej zastava slave“, ki jo je zložil Simon Jenko, uglasbil pa slavjenec Davorin Jenko. Oni večer so peli same Jenkove skladbe — Še mnogo let!

Poslušajte in storite tako! Poverjenik S. Š. M., tov. nadučitelj Martin Zarnik, nam piše: „Bes imamo dandanes na vse strani narodnega davka, a pri Slovenski šolski Matici bi moral biti vsak slovenski učitelj.“

Cesar o draginji. Pri sobotnem delegacijskem cerclu se je cesar nasproti nekemu